

El CEO fa un salt endavant i amplia les instal·lacions

▲ Tres usuàries del Centre Esportiu pedalen a les noves bicicletes estàtiques.

La reforma destina 400 m² al fitness, en un gimnàs i dues sales que s'inauguraran el 19 de setembre.

Dues setmanes de portes obertes donaran a conèixer el nou Centre a tothom de forma gratuïta.

pàgines 3-4

Viure Ordino

pàgines 14-15

Èxit rotund de l'Andorra Ultra Trail amb gran afluència de públic per animar totes les curses.

Entrevista

pàgines 12-13

Meritxell Martí:

«Hi som per administrar i no únicament per gastar; hem d'establir prioritats i satisfer unes demandes, però no totes.»

Sumari

pàgina 6

Veu ciutadana
Nou concurs #ordino a l'instagram d'iPhone

pàgines 8-9

Medi ambient
Inaugurat amb èxit el camí Tomb de les Neres

pàgina 10

Activitats
Vies ferrades a la tardor

pàgina 11

Equipaments socials
La ludoescola, un servei indispensable per als pares

pàgines 22-23

No et perdis...
20a Mostra Gastronòmica d'Andorra, a Ordino

pàgina 24

L'Ordino de...
Bonaventura Adellach

Editorial

Ordino és viu arriba al número 10. Creiem que en aquest temps hem complert l'objectiu de la publicació: millorar la comunicació amb el poble. A través d'aquestes pàgines hem donat a conèixer la nostra feina i també hem recollit les vostres inquietuds, que ocupen el nostre dia a dia. No sempre és una tasca fàcil, però n'estem satisfets i orgullosos, si més no de tenir la vostra confiança per intentar-ho. Vull compartir la meua alegria amb vosaltres per la resposta que hem tingut davant dues convocatòries: d'una banda, la 3a edició de l'Andorra Ultra Trail, amb un èxit rotund de participació i de públic, que va omplir els carrers d'Ordino de gom a gom; i, de l'altra, l'acte d'homenatge a Bonaventura Adellach amb l'estrena de l'audiovisual *El Pic d'Arcalís, la Muntanya Solar*, realitzat per Àlex Tena, Jaume Riba i Ramon Ganyet i inspirat en el llibre homònim d'Adellach, i l'exposició fotogràfica instal·lada al carrer Major durant tot l'estiu. L'enginyer i humanista nascut a Cal Fijat de Llorens ens va oferir una classe magistral sobre com viuen i es comunicaven els nostres avantpassats. Les paraules d'aquest visionari ens ajuden a tirar endavant i ens encoratgen a continuar defensant allò en

què creiem, malgrat els entrebancs i les circumstàncies. En un exercici de contenció econòmica absoluta em satisfà parlar-vos de la reforma del Centre Esportiu d'Ordino, una inversió sostenible, necessària i reclamada durant anys, que pretén revitalitzar un equipament fonamental per a la parròquia. Voldria recordar-vos que la reforma ha consistit a optimitzar els espais ja existents i ajustar-nos al màxim en el pressupost. El resultat ha estat espectacular i us espero a tots a partir del 20 de setembre per comprovar-ho. Seguint la mateixa política d'optimització de recursos i estalvi de despesa al màxim, és una bona notícia el nou conveni signat amb el Comú de la Massana per mancomunar un nou servei cultural, l'Escola de música de les Valls del Nord, i crear l'Esbart de les Valls del Nord.

Durant aquest trimestre, Ordino acull dos esdeveniments de ressò internacional estretament vinculats a la parròquia: la 20a Mostra Gastronòmica d'Andorra i el 29è Festival Internacional Narciso Yepes. Pel que fa a la Mostra, un any més es presenta un programa divulgatiu que fa participar el jovent i la gent gran gràcies als tallers de cuina. Coincidint amb l'Any

internacional de la química, i en col·laboració amb la CNAU (Comissió Nacional Andorrana per la Unesco), hi participa la Fundació Alícia amb una conferència sobre gastronomia molecular a càrrec de Pere Castells. Per la seva banda, el Festival Narciso Yepes és una nova oportunitat per seguir de prop l'actualitat musical a través de grans figures de diferents estils, com el concert del grup Amaral o el del pianista Michel Camilo. Destaca també en el programa l'actuació de l'ONCA, que presenta per primera vegada la Simfonia núm. 5 de Beethoven.

Tornarem a celebrar el Dia internacional de les muntanyes amb els germans Pou, dos escaladors de reputació mundial que seran amb nosaltres gràcies a la col·laboració de Carving Sports.

Finalment, em complau avançar-vos que el projecte urbanístic de la Querola és més a prop de convertir-se en una realitat. Ordino tornarà a ser un referent arquitectònic, trenta anys després de la construcció de la Pleta, amb un projecte privat, dissenyat pel prestigiós arquitecte Jean Nouvel, que inclou un conjunt d'habitatges i dos equipaments públics, una font i un amfiteatre.

Edita:
Comú d'Ordino

Disseny, maquetació i redacció:
Comú d'Ordino

Imatges:
Comú d'Ordino

Correcció:
Pites Roure

Dipòsit legal:
AND 446-2009

A/e:
publicacions@ordino.ad

ordinoesviu.com

Visita'ns al bloc:

www.ordinoesviu.com

Entra al nostre blog
i deixa-hi els teus
comentaris.

Tema

La reforma del Centre Esportiu d'Ordino guanya 400 m² per destinar-los al fitness

El gimnàs amb vistes panoràmiques tindrà una màquina 8 multiestacions

Dues setmanes de portes obertes permetran conèixer les instal·lacions

Vista de les dues sales contigües de 200 m² on es faran les classes dirigides.

El 19 de setembre s'inauguraran oficialment les noves instal·lacions del CEO (Centre Esportiu d'Ordino), després de vuit mesos de treballs de reforma que donen resposta a la demanda ciutadana de renovar un equipament obsolet que ha estat referent per als habitants d'Ordino des de la seva creació el desembre de 1995. La inauguració donarà el tret de sortida a dues setmanes de portes obertes en què es podran utilitzar les instal·lacions i fer activitats de forma gratuïta. L'ampliació i millora del Centre ha permès guanyar una superfície de 400 m² a la primera planta soterrània del Centre, que es destina íntegrament al fitness, amb la supressió de la cafeteria i les pistes de bitlles. Això sí, es manté a la planta baixa el parc infantil i una zona de descans amb taules i cadires que incorpora servei de vending, amb màquines expenedores de begudes calentes, refrescos i snacks, espai sense fum des del 2008 que també ofereix connexió Wi-Fi gratuïta,

de dilluns a diumenge. L'espai ocupat abans per les bitlles acull actualment dues sales comunicants de 120 m² i 90 m² que es podran convertir en un únic espai polivalent, en què es portaran a terme les classes di-

com ara una multiestacions que permet treballar vuit usuaris alhora, un aparell que permetrà agilitzar els circuits i evitar les esperes entre els usuaris. El nou equipament incorpora també un banc abdominal, dues

L'ampliació del gimnàs permetrà agilitzar els circuits i evitar les esperes entre els usuaris

rigides i l' spinning, activitat que té un gran nombre de seguidors i que fins ara es practicava a la pista d'esquaix annexa a la piscina. Però, sens dubte, l'espai estrella del CEO és el nou gimnàs –també el que necessitava una intervenció més urgent–, ja que ha passat de 75 m² a gairebé 200 m², a més de guanyar llum natural, alçada i vistes panoràmiques. La inversió també ha repercutit en l'adquisició de maquinària d'última generació –cardiovascular i muscular–,

màquines cardiovasculars –vario i crossover–, un rem, tres bicis d' spinning, una de les quals amb respatller, i dues cintes de córrer.

«Sense tenir aquesta pretensió, ens convertim en un dels gimnasos més competitius del Principat», assegura la responsable del CEO i cap del Departament d'Esports, Judit Villaró, que espera recuperar alguns dels socis que van marxar per la falta d'espai i incorporar-ne de nous. Actualment es treballa amb un

L'oposició opina

Josep M. Naudi, conseller del Comú

Malauradament, tot i ser un tòpic, és ben cert que el temps envelleix les coses, i fins i tot de vegades les torna obsoletes. Com no pot ser d'una altra manera, això també ha passat amb el CEO. No diria tan sols des del punt de vista de les instal·lacions o dels equipaments, sinó també de la funció mateixa del centre. Si bé en el moment de la seva creació el servei que ofería el CEO a la població tenia un cert sentit (instal·lacions i equipaments que no es trobaven fàcilment aleshores), avui dia ja no és ben bé el mateix, i fins i tot ens podríem preguntar fins a quin punt té sentit que una entitat local com el Comú d'Ordino gestioni el que no deixa de ser un centre esportiu. Però aquest seria un debat d'un altre caire.

La situació actual és que el Comú l'ha de gestionar, i és clar, ho ha de fer de la millor manera. En temps d'obligada contenció econòmica per part del Comú d'Ordino, i de fet de tots els comuns d'Andorra, cal remarcar l'esforç econòmic a l'hora de millorar aquest espai. És clar que l'única manera de poder mantenir l'atractiu i de rendibilitzar el millor possible una instal·lació com la del CEO és que els equipaments s'aduguin amb els temps actuals.

Amb aquesta reforma es milloren els espais i els equipaments i també es racionalitza el personal necessari per fer-lo funcionar de manera adequada. La inversió feta, tot i ser conseqüent, està a l'altura de les reformes. El que desitjaríem, que segur que és el mateix que desitja la majoria, és que amb aquestes millores, d'un costat els socis estiguin satisfets i, de l'altre, que els habitants d'Ordino l'utilitzin i es facin seves aquestes instal·lacions, que en definitiva estan pensades per a ells.

grup de 1.200 inscrits, que ha davallat els últims mesos. Per contra, molts han confiat en l'equip humà del Centre mentre no arribava la millora: «Afortunadament, tenim una gran part de socis molt fidels que han volgut continuar tot i les mancances, pel bon *feeling* general i el nivell dels instructors», explica Villaró. I afegeix: «És un projecte estudiat des de l'inici de mandat de l'actual govern, molt conscient del problema i amb voluntat de posar-hi solució, després de molts projectes que havien quedat en no-res». El reconeixement és merescut també pel moment en què es fa la inversió, ja que tot i la màxima contenció econòmica, s'ha decidit atendre la importància social del centre.

La reforma ha estat ajustada no sols en pressupost, amb un import de 280.000 €, sinó també en les dimensions del projecte, que aconsegueix el principal objectiu d'optimitzar els espais en desús. Les obres es van dividir en dues fases, la primera de quatre mesos de durada, que va començar al novembre de 2010, i la segona, que ha ocupat tot el 2011 fins al mes de juny.

Després de la parada tècnica de la primera quinzena de juliol, les noves instal·lacions es van donar a conèixer als mitjans de comunicació en una roda de

Gabriel, Espot i Villaró (d'esquerra a dreta) durant la roda de premsa de presentació. A la dreta, un usuari practica a la 8 multiestacions.

premsa a la qual van assistir els cònsols, Ventura Espot i Consol Naudí, i el conseller d'Esports, Bartumeu Gabriel. Els mandataris van avançar la possibilitat de llogar les noves sales a entitats, grups de persones o particulars, i també les que han quedat buides, que tampoc no es descarta que acabin acollint altres activitats esportives que tenen lloc a la parròquia. D'aquesta manera es vol cobrir la manca

d'espais i sales polivalents d'ús sociocultural a Ordino.

Un dels reptes que planteja la inauguració del CEO és la capacitat de nou públic, no tan sols residents a Ordino sinó també de parròquies veïnes. Dues setmanes de portes obertes, del dimarts 20 de setembre al dissabte 1 d'octubre inclosos, contribuiran a fer-ne difusió. Tothom que ho vulgui hi podrà accedir lliurement per conèixer

les instal·lacions i provar qualsevol de les activitats que ofereix, incloses les classes dirigides. Per aquests dies s'han preparat diverses accions, com el sorteig de matrícules i abonaments gratuïts i de forfets de Vallnord. La zona esportiva estarà oberta de dilluns a divendres, de les 7 del matí a les 10 de la nit i els dissabtes de 10 del matí a 8 del vespre. Els diumenges i festius, el CEO romandrà tancat, a ex-

cepció de les zones de *vending*, Wi-Fi i parc infantil, que obriran a les tardes de 3 a 8.

Pel que fa a les classes dirigides, l'oferta continua amb onze activitats, entre les quals hi ha disciplines per a tots els públics, com ara el body balance o l'aeròbic.

D'altra banda, de l'1 al 18 de setembre s'obriran les inscripcions als cursets de natació del curs 2011-2012.

CURSETS DE NATACIÓ 2011-2012

De l'1 al 16 de setembre:
inscripcions

19 de setembre:
inici de classes

facebook

www.ceo.ad

Un salt endavant Ceo

**+ de 2 000 m²
d'instal·lacions
esportives**

Gimnàs
4 sales d'activitats
Pista d'esquaix
Piscina 25 x 12,5 m
Piscina infantil
Solàrium exterior
Sauna
Bany turc
Jacuzzi – Spa
2 dutxes bitèrmiques
2 cabines UVA

Activitats

Aeròbic
Aquagym
Body Balance
Body Pump
Dance
Espining
Gac
Intervàlica
Natació
Step
Waterpolo

Serveis

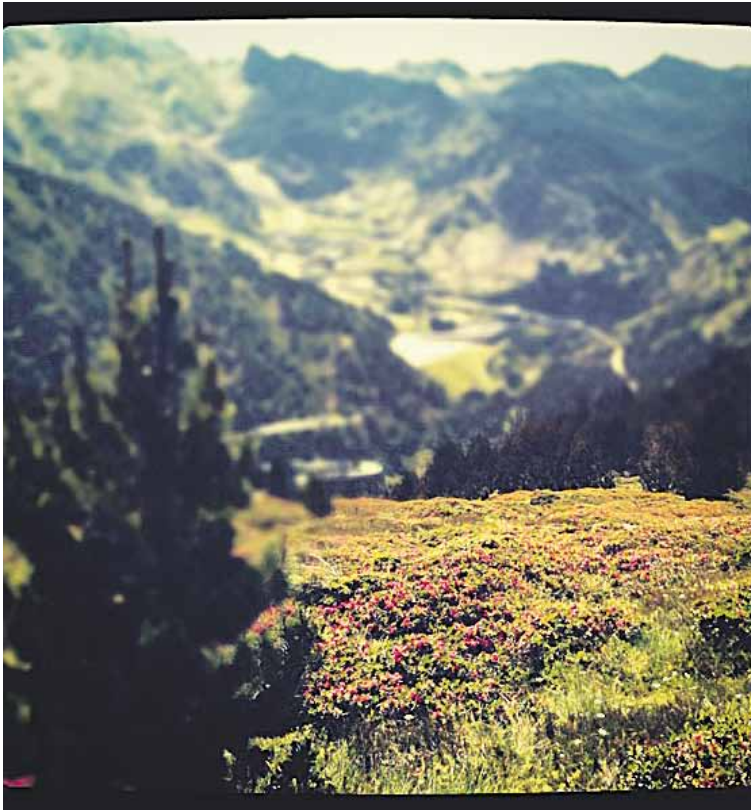
Parc infantil
Zona WI-FI
TV i zona vending
Sales de reunions

Veu ciutadana

Concurs fotogràfic

Participa i envia #ordino a Instagram

Vista d'Arcalís que dona imatge al nou concurs #ordino.

Ordino és viu obre una nova convocatòria de participació ciutadana vinculada a les xarxes socials amb l'ampliació del concurs de fotografia amateur *La veu ciutadana*. Aquest cop no es tracta només de fotografiar la parròquia, sinó de com-

Panoràmica del Casamanya (esquerra) i Santa Bàrbara (dreta).

partir les vostres imatges a l'aplicació Instagram, la plataforma creada per iPhone l'octubre del 2010 que té sis milions d'usuaris al món i en la qual ja hi ha penjades 150 milions de fotografies. Participar-hi és fàcil: podeu enviar tantes fotos com vulgueu aplicant el filtre que més us agradi i pujar-les amb el hashtag #ordino.

Com fins ara, la temàtica del concurs és lliure, o sigui que podreu fotografiar qualsevol racó, detall, paisatge, persona

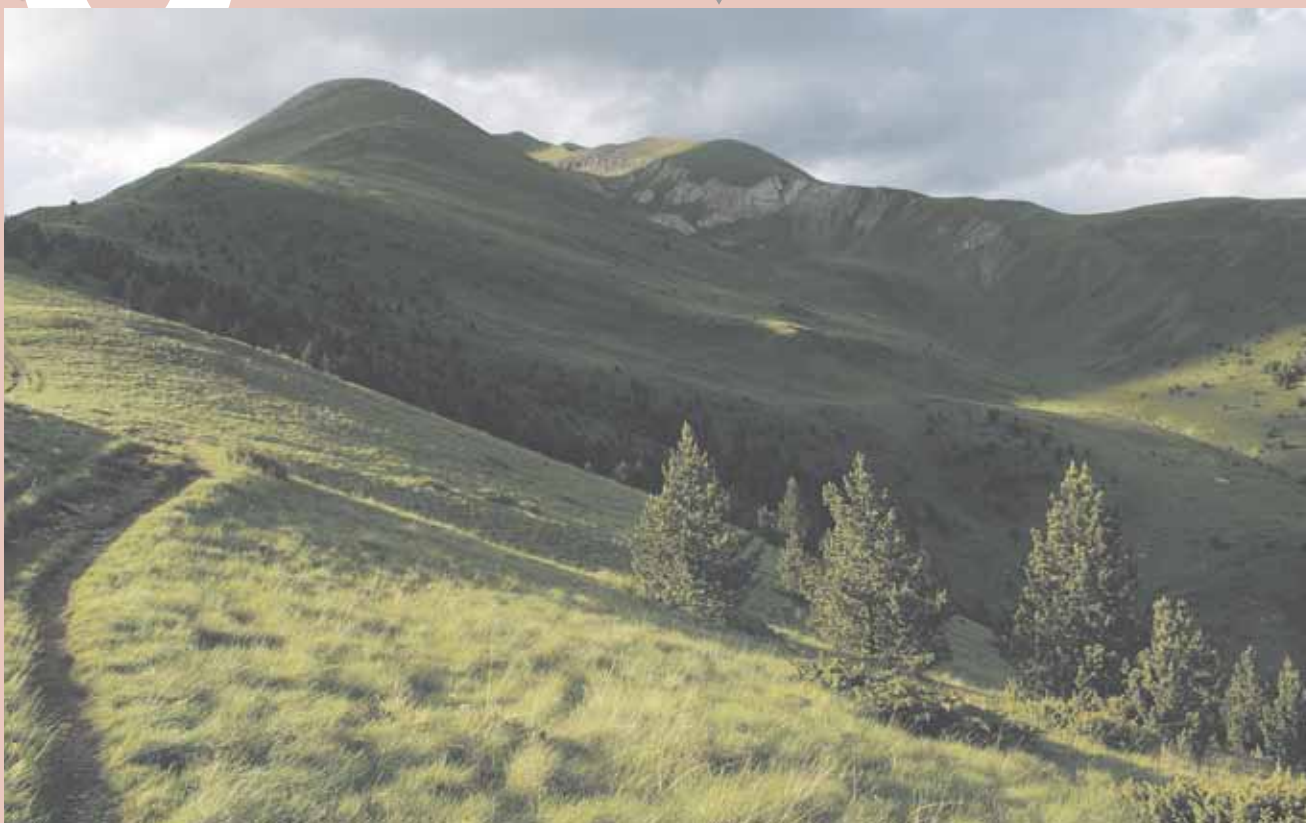

o element de la parròquia. Cada setmana s'escollirà una foto, que passarà a ser finalista, i es publicarà els divendres al facebook «Ordino és viu»; totes les fotografies preseleccionades entraran en el sorteig que tindrà lloc al desembre i d'on sortiran dues imatges guanyadores, una per votació popular i una altra que escollirà el nostre jurat, format per la cònsol menor, Consol Naudí, el conseller de Comunicació, Pere Armengol, la consellera de Cultura, Berna

Coma, i la directora de l'Escola d'Art, Rosa Mujal. Com a premis us podreu endur una estada de cap de setmana en règim d'allotjament i esmorzar a l'Hotel Niunit del Serrat (www.niunit.com), un val de compra per valor de 50 € a la botiga 5 Sentits d'Ordino (www.5sentitsandorra.com) i packs d'experiència i esports d'aventura a la parròquia oferts per Experiència en muntanya (www.experienciamuntanya.com). Amb aquesta nova iniciativa, Ordino aposta per la web 2.0 per ampliar els canals de comunicació amb el poble, ara compartint també les imatges. L'Instagram, amb un sistema molt similar al Twitter, que permet seguir altres usuaris i tenir seguidors, té part del seu èxit en l'aire retro i artístic que cobra qualsevol imatge gràcies als filtres disponibles, que provoquen diferents efectes: des de l'efecte gran angular fins a les tonalitats vermelloses o el clàssic sèpia. Tots aconsegueixen donar un aire nou a la nostra quotidianitat, i ens mostren una altra cara d'Ordino.

«Casamanya» d'Alexandra Capdevila

Aquesta panoràmica del Casamanya ha fet guanyadora del concurs *La veu ciutadana* per segona vegada la jove encampadana Alexandra Capdevila, resident a Ordino des de fa un any.

La fotografia s'ha fet amb una càmera reflex digital i està captada a les set de la tarda a principis d'aquest estiu. «És una hora perfecta per la llum, especialment els dies que al cel hi ha núvols i clarianes; amb tanta pluja hi havia uns mantells verds molts intensos», explica Capdevila dels colors obtinguts.

I és que tot i ser la vista del Casamanya el seu paisatge favorit, «el veig per la finestra cada dia i no me'n canso», Capdevila prefereix caminar per altres indrets, com ara la vall de Rialb, Sorteny, la Font Blanca i Arcalís.

29e Festival Internacional

 Associació
Festivals
d'Ordino

Narciso Yepes

ORDINO

Octubre 2011

Programa

• **Dijous 13 d'octubre, a les 21 h**

Auditori Nacional d'Andorra • Preu: 22 €

AMARAL

Presentació del seu nou disc «Hacia lo salvaje»

• **Diumenge 16 d'octubre, a les 12 h**

Església parroquial d'Ordino • Preu: 5 €

SOLISTES DE LA JONCA

Gerard Claret, *director artístic*

De Telemann a Led Zeppelin

• **Dissabte 22 d'octubre, a les 21 h**

Auditori Nacional d'Andorra • Preu: 22 €

ONCA, Producció Orquestra Clàssica

Marzio Conti, *director*

Un concert per a violí i la cinquena de Beethoven

• **Divendres 28 d'octubre, a les 21 h**

Auditori Nacional d'Andorra • Preu: 22 €

MICHEL CAMILO

Piano solo

Amb el patrocini de:

Amb la col·laboració de:

Venda de localitats a l'Oficina de Turisme d'Ordino i a l'Oficina Nacional de Turisme d'Andorra la Vella

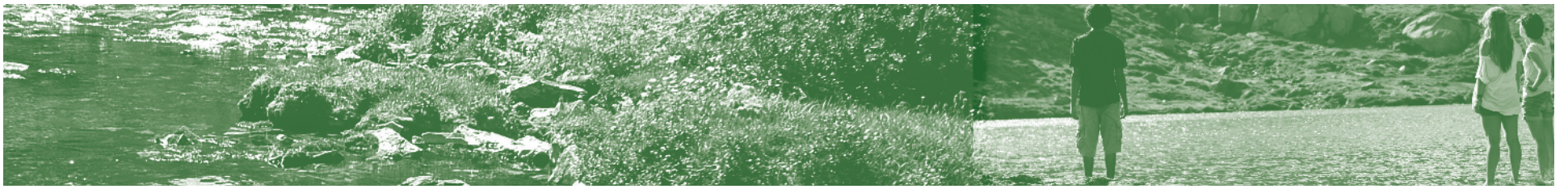
ordino **O**

Fundació
Crèdit Andorrà

Medi ambient

Es reforcen els expendedors de bosses per recollir excrements

Expedidor de bosses a l'avinguda de Sant Martí, a la Cortinada.

El Comú ha instal·lat dos nous expendedors de bosses KiosPap, que serveixen per recollir els excrements dels gossos i també incorporen contenidor, a la Covanella (Ordino) i a Prat de les Mates (la Cortinada), que reforcen els que ja hi havia. És una mesura més per eradicar aquests excrements dels carrers de la parròquia. Si bé actualment tenim 29 expendedors de bosses distribuïts per tota la parròquia —Ordino (12), la Cortinada (9), Arans (2), Llorçs (2), Sornàs (2), Ansalonga (1) i Segudet (1)—, malauradament, el nombre de KiosPap i Toilekan no semblen suficients.

La conscienciació dels propietaris dels animals és l'única manera de posar fi a aquest problema que cada dia genera més protestes de la ciutadania, que ha fet arribar la seva indignació al Comú d'Ordino mitjançant queixes formals.

Però és un problema que no té una solució fàcil, malgrat que la legislació ja autoritza a sancionar els infractors amb multes que van dels 60 € als 300 € i que ja s'imposen a totes les parròquies.

La manca de civisme d'aquests veïns ocasiona molèsties a gran part de la població, que es veu obligada a conviure permanentment amb els excrements dels gossos. Les tasques diàries que fa el servei d'higiene i neteja i els esforços que s'hi dediquen a Ordino, la cura del mobiliari urbà i l'embelliment de la parròquia es menystenen amb aquestes actituds poc sensibles amb la comunitat. El Comú continuarà donant resposta a les diferents queixes ciutadanes, tractant la qüestió a les reunions veïnals —com s'ha fet fins ara—, i a través de la divulgació de la campanya «Aprèn o paga», entre altres mesures.

Desfer-nos del material informàtic

Podem dir que Ordino és una parròquia verda quant a volum de residus. Però si el que volem és deixar de generar-los, hem d'apostar en ferm per la reutilització del que consumim. El reciclatge a través de contenidors per a envasos, paper i vidre, i l'ús de la deixalleria semblen pràctiques esteses, però què podem fer si volem desfer-nos de material informàtic perquè ha quedat desfasat o ja no l'utilitzem? El Centre Andorra Sostenible posa a l'abast del ciutadà el web www.sostech.ad, que ens ajuda a donar sortida a aquell teclat, ratolí o pantalla que ja no fem servir, o a buscar el material que necessitem. Anar a comprar amb la nostra bossa, aprofitar el paper per les dues cares o comprar a granel són altres consells que ens donen per evitar la generació de residus.

El CENMA presenta un volum amb 49 ponències del Col·loqui de botànica

El Centre d'Estudis de la Neu i de la Muntanya d'Andorra (CENMA) va presentar el 20 de juny, en col·laboració amb el Comú d'Ordino, el llibre *Botànica Pirenaico-cantàbrica. Actes del IX Col·loqui Internacional de Botànica Pirenaico-cantàbrica a Ordino, Andorra*.

Es tracta d'un nou volum dins la col·lecció «Monografies» que recull 49 dels 70 treballs científics que es van exposar durant el Col·loqui celebrat a Ordino, ara fa un any, a l'Auditori Nacional. La major part dels treballs publicats, centrats en el Pirineu, tracten sobre etnobotànica, una tendència en els estudis actuals, i sobre la conservació de la flora, pauta impulsada i marcada per la

creació dels parcs naturals. L'acte va tenir lloc al Centre de Natura de la Cortinada i va comptar amb la presència de la cònsol menor d'Ordino, Consol Naudí, el director del CENMA, Ramon Copons, i el professor de la UB, Josep Maria Ninot. L'investigador va valorar l'organització del Col·loqui com un èxit d'organització i de participació, i es va remuntar als orígens d'aquesta trobada científica que es porta a terme cada tres anys «fruit de la voluntat de les persones i no de grans societats». Així va definir Ninot la trobada que va néixer l'any 1986 a la Cabanassa, a l'Alta Cerdanya, i que celebrarà la propera edició el 2013 a Bagnères de Luchon.

Ninot, Naudí i Copons, d'esquerra a dreta, durant la presentació al Centre de natura de la Cortinada.

Ecoturisme

Camí interparroquial Tomb de les Neres

Andorra ja té una nova ruta senyalitzada i accessible a tothom, que es va inaugurar el juny passat amb el nom de camí interparroquial del Tomb de les Neres. Es tracta d'un recorregut de 8 km i un desnivell de 198 m que travessa quatre parròquies, Canillo, Encamp, la Massana i Ordino, en un temps aproximat de tres hores. És un itinerari de dificultat moderada que permetrà al visitant fer-se una idea de la bellesa i l'espectacularitat dels paisatges andorrans, les valls i els pics, ja que es camina entre els 1.800 i els 2.000 metres d'altitud en un terreny pràcticament pla. Això fa que el camí sigui també idoni per fer-lo amb nens i per a debutants del senderisme, alhora que permet als esportistes que s'entrenen fer-lo corrent. L'interès de l'excursió rau també en la seva riquesa natural; durant el recorregut trobarem zones de pi negre i alguns magnífics exemplars de pi roig i de beç. També podrem observar ocells, com ara picots i mallerengues, i mamífers pirinencs com el mufló i el cabirol.

L'itinerari és circular, cosa que permet començar-lo i acabar-lo

en qualsevol punt, però per la seva accessibilitat es recomana sortir del Coll d'Ordino en direcció a Canillo. Us podreu situar davant el rètol amb el mapa del recorregut que haureu de seguir; abans, però, us recomanem que feu una ullada a la taula d'orientació. Les indicacions apunten al bosc de la Tosa, ja a Canillo, on aprofitarem per reomplir les cantimplors, ja que no ho podrem tornar a fer fins a la font del Mallol, en territori massanenc. Us quedareu bocabadats en arribar al bosc de la Plana Blanca, a Encamp, per les increïbles vistes panoràmiques que hi ha de la vila i de la zona de la Bartra. En aquest tram trobareu bosc de pi roig i també divisareu el llac d'Engolasters i el camí de les Pardines, a 1.659 m d'altitud. Continuem per enfilar el vessant massanenc i arribem al bosc de la Plana que, orientat a ponent, és un lloc humit ideal per als bolets. Tornarem a refer forces a la font del Mallol, amb un berenador d'allò més bucòlic equipat amb graelles per als més afamats. Reprenem el camí i ens dirigim a la collada de l'Estall, un indret amb història ja que, segons

Foto de grup amb autoritats i tècnics implicats en el projecte interparroquial a l'arribada al Coll.

diuen, en aquest prat ampli i obert es donaven cita els consols per tractar afers d'interès comú. Des d'aquí parteix una pista forestal de 2,3 km que hauríem d'agafar si volguéssim iniciar el Tomb a la Massana.

Des de la collada de l'Estall entrarem al bosc del Coll d'Ordino, on haurem de creuar la carretera per seguir la nostra ruta. Aquí hi trobarem un desnivell destacable i una arbrada d'avets espectacular, alguns de 24 m

d'alçada, en què s'aixopluguen les mallerengues, els raspinells comuns i els mussols pirinencs. Si agafem l'enllaç amb el GR arribarem a l'àrea de pícnic de la font de la Navina, des d'on tornarem al Coll d'Ordino.

ITINERARIS ECOTURÍSTICS GUIATS

El Parc natural de la vall de Sorteny és un espai de gran valor per la diversitat d'espècies que acull, i dona al visitant l'oportunitat de conèixer-les acompanyat d'un guia expert. De maig a octubre s'organitzen uns itineraris ecoturístics per descobrir els valors locals. Les sortides es fan de dilluns a dijous, a les 9.30 h, de l'aparcament de la Canya de la Rabassa.

Ocells, papallones i zones humides

Circuit: cap dels Graus, riba dreta del riu de Sorteny, Font de la Mata, pla de Sorteny, cap dels Graus
Durada recorregut: 3 h
Dia: dilluns

Fauna i flora subalpina i alpina, l'Estanyó

Circuit: cap dels Graus, pleta de Duedra, estany de l'Estanyó (tornada: Estaleritx, planell dels Beços), cap dels Graus
Durada recorregut: 4 h
Dia: dimarts

Paisatges de circs glacials i boscos vells

Circuit: cap dels Graus i planell del Quer
Durada recorregut: 3 h
Dia: dimecres

Fauna i flora alpina, les mines

Circuit: cap dels Graus, Pas de la Serrera, Collada dels Meners, les Mines.
Durada recorregut: 6 h
Dia: dijous

Activitats

Les vies ferrades, una proposta de tardor

Un practicant equipat amb casc i arnès, seguit dels companys a la via ferrada de Segudet.

Quan ja pràcticament hem enllestit l'estiu i encara no tenim prou neu per començar les activitats d'hivern, les vies ferrades es presenten com una bona alternativa per practicar els esports de muntanya i continuar en forma. Molt pròxima a l'escalada, la via ferrada es basa en recorreguts verticals traçats en parets de roca que estan equipats amb diferents elements: passamans, grapes, ponts, cables, xarxes, cordes, etc., que garanteixen les ascensions minimitzant el risc.

La seguretat, com en qualsevol altre esport de risc, és el més important. N'hi ha de diferents nivells, tot i que per fer una via ferrada no cal tenir experiència. Les baixades acostumen a fer-se per un camí de muntanya

sense dificultats. Si fem una mica d'història, les primeres vies ferrades documentades són a les Dolomites i tenen un origen militar: es van instal·lar per a l'exèrcit durant la I Guerra Mundial. Itàlia, França, Suïssa i Alemanya tenen una llarga tradició d'aquesta pràctica, en canvi a l'Estat espanyol i a Andorra és una afició més tardana, però que cada vegada guanya més seguidors.

Al nostre país és un esport ideal quan arriba el bon temps, ja que és una manera de gaudir de paisatges de difícil accés i fer esport a l'aire lliure. Al llarg del territori andorrà hi ha més d'una quinzena de vies, i a Ordino en tenim tres des del 2007, una d'iniciació i dues de destacades a Segudet.

El Bosc de Segudet és un lloc de visita obligada per als amants dels esports d'aventura. Tan sols a 10 minuts a peu del poble, es tracta d'un circuit amb instal·lacions integrades en la natura pensades per gaudir de l'esport d'una manera lúdica. L'accés a les vies ferrades és lliure i gratuït, tot i que hi ha l'opció de contractar material i un guia a l'Oficina de Turisme d'Ordino.

A més de les dues vies ferrades, hi ha un circuit d'aventura vertical entre arbres amb tres ponts de mico, quatre tirolines, dues lianes, un pont tibetà, una teranyina, un pont de fusta i un pont de nusos. El circuit es fa amb un monitor i es facilita el material necessari de seguretat per als diferents tallers.

Via ferrada Creu de Noral

Dificultat: Fàcil
Desnivell: 150 m
Recorregut: 350 m
Aproximació: 15 minuts
Itinerari: 1h15 min
Retorn: 15 minuts
Orientació: S-SO
Època: Tot l'any

Via ferrada de Segudet

Dificultat: Mitjana
Desnivell: 90 m
Recorregut: 165 m
Aproximació: 15 minuts
Itinerari: 45 minuts
Retorn: 15 minuts
Orientació: SO
Època: Tot l'any

Experiència en muntanya amplia l'oferta d'aventura

Les vies ferrades són una activitat més de la múltiple oferta que concentra Experiència de muntanya, una empresa instal·lada als baixos de la casa Estragués –a l'entrada del poble–, formada per tres experimentats guies de muntanya: Mark Crichton, Toni Rodríguez i Gerard Olm. Durant l'estiu atenen centenars de turistes i residents que volen viure experiències a la muntanya, i això és el que aconseguen, amb tot un ventall de modalitats que van des del salt de pont o el tresc ver-

tical, fins als barrancs o l'esquí de rodes –a l'estiu–, les raquetes de neu, l'heliesquí i el freeride –a l'hivern.

El valor afegit dels seus paquets turístics és el coneixement tècnic i la seguretat que ofereix el personal que hi treballa. Adaptats a qualsevol nivell, també programen activitats per a infants a partir de sis anys, i col·laboren amb les activitats d'estiu que s'organitzen a la parròquia, tant des del casal d'estiu de la ludoescola com des de l'ECOA.

Un grup de noies en plena aventura al barranc. A la dreta, el guia Mark Crichton en un pont aeri.

Equipaments socials

La ludoescola, un servei indispensable

Els petits passen per la placeta Pajó de camí a una excursió, acompanyats de les monitores, esquerra. A la dreta, detall dels retallables que es treballen a la ludoescola.

La ludoescola és un equipament clau, sobretot per als pares que treballen i han de fer mans i mànigues per arribar a compaginar els horaris laborals amb els escolars. L'increment de famílies monoparentals, i el fet que molts residents estiguin sols amb els fills, en fan una solució raonable per al dia a dia. La ludoescola és un servei que té un cost considerable per al Comú, ja que està subvencionat gairebé al 50%, però que ha esdevingut indispensable per al ciutadà. L'any passat s'hi van fer 2.227 inscripcions. Durant

el curs escolar, el servei funciona als matins entre les 8 i les 8.45 h i a les tardes, de les 17 h a les 20 h.

Els nens entre 3 i 14 anys hi juguen i fan diferents activitats pedagògiques, sempre de caràcter lúdic, alhora que aprenen a relacionar-se en un ambient diferent del de l'escola. Inaugurada l'any 2005, la ludoescola ocupa una de les cases històriques del poble, la Casa Ferino, al bell mig del carrer Major. El seu emplaçament en una zona de vianants amb circulació restringida permet entrar i sortir

amb els nens sense perill pel trànsit. La proximitat d'altres equipaments comunals com les sales polivalents a l'edifici Casa Pairal, que també acullen part del servei a causa de l'increment de nens els últims anys, o el Centre Esportiu d'Ordino, faciliten els desplaçaments dels més petits i permeten més mobilitat en cas de mal temps.

Les inscripcions es disparen a l'estiu a causa de les vacances escolars. Tot i que el nombre d'infants oscil·la, ja que les matrícules es fan per setmanes, aquest últim mes d'agost s'ha

regirat una davallada respecte del 2010, en què s'hi van inscriure 259 infants. Des del Departament de Cultura, que gestiona el servei, la baixa de nens s'atribueix a la crisi econòmica.

En aquesta època de l'any, la ludoescola es transforma en el casal d'estiu i amplia els horaris: de 8 a 13 h i de 15 a 18 h o bé de 8 a 18 h amb servei de menjador, i també ofereix l'opció de guarderia de 18 a 19 h. Pel que fa a les activitats que s'hi fan, són força variades. Les més habituals són la piscina i

les excursions pels senders més accessibles de la parròquia.

Sens dubte les activitats que tenen més èxit són els passejos en poni i cavall per als més grans, que per a molts són el primer contacte amb aquests animals, i els jocs per equips a l'aire lliure, per exemple a Encodina o al parc de jocs infantil de l'estació de Pal-Vallnord. Si el temps ho permet, s'aprofita la sortida per fer un dia de pícnic. L'objectiu és el mateix en tots els casos: passar-s'ho d'allò més bé, en un horari no lectiu, fora de casa i de l'escola.

HOU !!

Cartell de les colònies realitzades a La Baronia, a Encamp, del 21 al 27 d'agost

Les colònies es transformen en un campament indi ....

El sistema de vida de les tribus índies americanes ha estat el lema de les colònies que s'han organitzat a Ordino per cinquè any consecutiu. L'acampada, a La Baronia, s'ha fet l'última setmana d'agost, del 21 al 27, amb una quinzena de nens entre 7 i 11 anys. Els participants han viscut en primera persona els costums i les tradicions d'aquestes tribus, que han servit per promoure valors com l'amistat i la convivència.

Per primera vegada, el casal d'estiu ha organitzat també unes colònies per a adolescents, del 29 d'agost al 2 de setembre, amb el lema «Kampi qui pugui». L'objectiu és també conèixer en plena natura i despertar actituds positives en la canalla. Per aconseguir-ho, els monitors i pedagogs que s'ocupen del projecte organitzen tallers i jocs educatius.

Entrevista

Martí: «Haurem de fer front a la crisi amb menys despesa i més eficiència»

La consellera d'Economia i Finances, Meritxell Martí, minuts abans de l'entrevista realitzada durant el mes d'agost a l'edifici administratiu.

Diu rotundament que no tornarà a la conselleria, reconeix que la rotació és necessària i positiva en una de les carteres decisives per a qualsevol equip. Marxa amb un regust agredolç per haver hagut de prendre mesures impopulars, però corren temps difícils i li ha tocat fer-hi front.

1.- Quina era la situació de les finances comunals quan va arribar i com estan ara?

Quan arribem el desembre del 2007 ens diuen que l'endeutament és de 24 milions d'euros. Si bé és cert que estàvem per sota del sostre d'endeutament a llarg termini, que significa el 200% dels ingressos de l'exercici anterior, sobrepassàvem els altres dos llindars, el de curt termini i l'índex de càrrega financera. El Comú estava molt endeutat i, vista la situació, o renegociàvem el deute o no podíem fer pagaments a curt termini. A més, ens vam trobar amb dos equipaments creats feia un any i mig, el centre de congressos, actual Ordino Studios, i l'estructura de Prat de Call, que s'havien de mantenir. El que mai no he tingut clar és com pretenia finançar aquests equipaments l'anterior legislatura. En qualsevol cas no hi

era i no vam tenir altre remei que renegociar el deute per fer front al pagament del deute generat anteriorment. Així és que durant aquests quatre anys no hem sobrepassat cap llindar ni hem generat més deute, l'únic que hem fet és afrontar el que hi havia.

2.- Com es va arribar a aquesta situació tan extrema?

Fa cinc o sis anys es va viure una època d'eufòria a tots els comuns, no sols al nostre. Hi havia grans entrades de diners, ingressos generats sobretot

un camí erroni. Això ha provocat una estructura que no és la més adequada, perquè bàsicament depenem d'aquells ingressos que no tenim.

3.- Quines directrius es prenen davant aquesta situació?

Vist el risc, no es decideix només renegociar el deute, sinó que volem aturar-lo, i només hi ha dues maneres possibles de fer-ho, és el compte de la padrina: o redueixes despesa o augmentes ingressos. En cap moment l'objectiu d'aquest comú ha estat apujar la pressió fiscal

fanals, xarxa d'aigua, inversions que d'altra banda potser no es veuen, però que s'han dut a terme. Un cop reestructurades les inversions, es va avaluar quines eren les despeses més supèrflues i quines les més necessàries. Tot i la reestructuració, se'ns fa molt difícil mantenir la gestió actual del comú amb aquest model.

- N'hi ha algun altre, de model?

Crec que ha arribat el moment de fer-nos algunes preguntes, com ara si els serveis públics estan finançats correctament i si rebem els recursos necessaris per sufragar les prestacions que subvencionem; però potser ens hauríem de preguntar si amb l'escassa riquesa que generem —ja que els ingressos per construcció són quasi nuls i els ingressos directes que genera el Comú són baixos—, ens podem permetre oferir els mateixos serveis que abans. És molt difícil fer aquest canvi, perquè els serveis són els mateixos avui que fa quatre anys. Hem eliminat la despesa més supèrflua del dia a dia, hem augmentat i aprovat més ajuts socials, però encara no hem resolt el nostre problema principal, com ens podem finançar.

4.- Quin paper hi té el Govern?

En aquests moments, el Govern actual vol portar a terme una sèrie de canvis legislatius que

«D'inversions, només hi ha hagut les necessàries»

«Hem incrementat tots els ajuts socials perquè som conscients de les dificultats que tenen algunes famílies»

per la construcció, que per a mi s'haurien d'haver plantejat com a ingressos extraordinaris, no com a entrades fixes de cada any. Això no ho va tenir en compte ningú, ni aquí ni en molts altres llocs. Quan tothom parla de crisi s'està referint a la desinflada del boom immobiliari, i penso que es va invertir en

del ciutadà a la parròquia, per tant la decisió va ser reajustar les despeses de funcionament i dur a terme únicament les inversions necessàries; pensàvem que ja se n'havien fet, i prou faraòniques, els anys anteriors. Les inversions serien les estrictament necessàries, el manteniment de la parròquia: voravies,

haurien d'ajudar en aquest sentit, entre els quals hi ha la Llei de transferències. El Comú d'Ordino en depèn molt, i si minven aquests traspassos ens afectarà molt negativament. Em consta que hi ha voluntat d'ajudar els comuns. Som conscients que hi ha lleis que no complim des del primer any, com per exemple la Llei de transferències, que obliga a destinar un 80% de l'import a inversió i a reducció del deute, i un 20% a les despeses derivades d'activitats esportives, culturals, socials i de lleure. El problema que teníem és que les despeses de funcionament a posteriori no eren assumibles, atès que havíem d'incrementar l'estructura continuament. Fins ara hem decidit

destinar-ho a allò que creiem que és prioritari.

5.- S'ha pensat a externalitzar els serveis?

Les administracions hem construït equipaments com ara l'Escola bressol que d'alguna manera fan competència al sector privat, però crec que ningú no podria competir amb el sector públic, sobretot en preus. En aquest sentit, crec que el que hauríem de fer és oferir més oportunitat de negoci i potenciar el fet que la gent es pugui guanyar la vida. Si és necessari, després ja intervindrem amb ajuts o subvencions per a aquells que realment ho necessitin. Crec que la despesa comunal seria molt menor. S'han creat taules de comerç i turisme per potenciar la implicació del sector privat i costa molt, s'ha de transmetre un missatge molt clar. El sector públic no solucionarà els problemes dels privats, ajudarà en tot allò que pugui, com poden ser incentius fiscals, per exemple. Som la parròquia que té menys negocis a la vista, per tant hi ha molts pocs ingressos provinents del comerç; vam pensar que podíem incrementar-los sense apujar impostos, només l'IPC. Ens vam basar en l'empresa petita destinada als serveis, i vam reestructurar la graella de taxes del comerç per potenciar la creació de nous comerços. Ens està costant moltíssim, però actualment som els més atractius. La possible creació d'empreses a la parròquia s'ha de continuar promovent. Tenim un exemple amb l'ACCO, un búnquer que el 2007 va costar al Comú 300.000 € només de despeses de manteniment. Un empresari català del sector de l'audiovisual es va interessar pel centre per convertir-lo en

uns estudis de filmació. D'entrada ens deixa a l'expectativa, perquè és un sector desconegut per nosaltres, però vam pensar que podia ser una molt bona oportunitat. S'ocupen de la gestió com a empresa privada i ens estalvien la despesa, i el cedeixen gratuïtament per a alguns actes pactats prèviament. La idea és reduir la despesa, però

«Durant anys es pensava que els recursos de les administracions eren il·limitats»

si alhora podem ajudar el comerç de la parròquia, molt millor. Estem en període de prova, ara fa un any i mig, i suposo que d'aquí a final d'any ens donaran bones notícies. L'esforç l'hauréem de fer plegats, perquè la crisi afecta tant el sector privat com el públic.

6.- Es plantegen mesures com les que ha aplicat el Govern català?

Catalunya no és comparable a cap Comú. El més polèmic, allà, han estat les retallades sanitàries i aquí no hi podem entrar perquè la sanitat no és competència nostra. Sí que vam treballar per aconseguir posar en funcionament el SAD i ara ho estem fent per tenir un nou centre de salut en condicions, però és un servei que en tots els casos depèn del Govern. Per la nostra part, en lloc de retallar, hem incrementat tots els ajuts socials: al lloguer, a la ludoteca i a l'Escola bressol, perquè som conscients de les dificultats que tenen actualment alguns ciutadans de la parròquia

per arribar a final de mes. Hem reduït la despesa més superficial en general, i si no es pot fer la Trobada de Buners cada any, es farà biennal, i si no podem fer cinc espectacles al carrer, se'n faran quatre, però sempre que no es provoqui un greuge al ciutadà. En moments difícils fan falta accions de curt termini, però de mirada llarga. Durant

anys pensàvem que podíem demanar a l'administració com si els recursos fossin il·limitats, i això s'acaba. Hi som per administrar i no únicament per gastar, hem d'establir prioritats i satisfer unes demandes, però no totes. Això implicarà un canvi de xip que costarà, però l'hem de començar a transmetre. Hi ha gent molt conscienciada, però n'hi ha que no es fan càrrec de com estan les coses.

7.- El CEO ha estat l'única inversió que s'ha fet.

Si més no la més important i la més visible. Ha estat una reforma molt necessària i reclamada. S'han intentat millorar els espais i optimitzar el que hi havia, ho hem fet de manera molt ajustada. Era una demanda a la parròquia des de feia temps.

8.- Quines altres inversions quedaran pendents?

El Centre d'Atenció Primària, però sense l'ajuda del Govern és impensable. És una prioritat absoluta, fer un nou centre de salut, perquè a l'actual no hi

cabem. Hi hem insistit molt des del primer dia.

9.- Segons l'anàlisi econòmica de les parròquies del Principat, publicada per Crèdit Andorrà el maig del 2011, Ordino és la que té els impostos comunals més elevats, amb 1.391 €/habitant. Com ho justifica?

Segons la meua opinió, en parlar de pressió fiscal no es poden incloure molts dels conceptes d'ingrés que s'han inclòs en aquest estudi. Tot i que els càlculs són correctes, m'agradaria matisar que la totalitat inclou els ingressos generats per la construcció, que no representen tota la població. Per parlar de pressió fiscal hauríem de parlar d'impostos directes com són el foc i lloc, la propietat, el rendiment d'arrendataris, la radicació d'activitats comerci-

als... També hauríem de parlar d'impostos indirectes com l'ITP i les taxes, i d'altres tipus d'ingrés com són els serveis públics en general. Si tenim en compte aquests paràmetres, la recaptació total per habitant anual ha variat de 581,50 € l'any 2005 a 437,32 € l'any 2009. Un altre exemple el tenim al foc i lloc, que no ha variat des del 2008, igual que el de propietat.

10.- Què ha estat el més difícil d'aquests quatre anys?

Prendre mesures impopulars i haver d'actuar amb mà dura.

- I el millor?

L'oportunitat de treballar amb un equip molt maco, polític i tècnic, que m'ha aportat moltíssim, i conèixer millor la parròquia, cosa que m'ha fet apreciar-la encara més.

PERFIL

Lloc de naixement
Llorts

Data de naixement
26 de gener de 1978

Professió
Economista

Indret favorit
Llorts

Última pel·lícula
El rito, de Mikael Hafström

Concepte	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Foc i lloc - Persona censada >18 i <65 anys - preu per persona	20,74	21,50	22,25	22,25	22,25	23,00
Propietat - Preu per m² construït	0,52	0,54	0,56	0,56	0,57	0,60
Rendiments arrendataris - % s/renda	0,73	0,73	0,73	0,76	0,77	0,80
Radicació activitats						
ITP - % s/ valor de la transmissió	1,50	1,50	1,50	1,50	1,50	1,50
Serveis públics propietats - Preu per m² construït	0,99	1,02	1,05	1,05	1,10	1,15
Serveis públics comerços - % s/impost de radicació	93,50	93,50	93,50	93,50	94,00	94,00

EVOLUCIÓ DE PREUS PÚBLICS

Viure Ordino

Èxit rotund de l'Andorra Ultra Trail Vallnord amb 250 voluntaris i un públic entregat

La 3a edició de l'Andorra Ultra Trail Vallnord aconsegueix batre rècords més enllà dels merament esportius. Les millors marques han estat la del voluntariat, 250 persones, i la del públic, que ha omplert els traçats per donar ànims als corredors participants i enguany ha traspassat fronteres amb representació de divuit nacionalitats diferents, algunes tan llunyanes com Mèxic. Les expectatives de l'AUTV eren altes després d'haver hagut de limitar el nombre de participants a 1.251 —l'any passat van ser 987 i el 2009, 657—, i llençar una cursa sobrehumana, la Ronda dels Cims, de 170 km amb quasi bé 12.000 m de desnivell. Miguel A. Heras ho va aconseguir, i aquest cop va quedar primer amb un temps de 30h04'40" «Estic acostumat a córrer sol», va dir sense cap ironia. La cursa va estar plena de moments emotius, especialment per als qui van venir acompanyats de la família. Memorable va ser també l'arribada de la canària Loreto García, la primera dona que va acabar la Ronda, en un temps de 49h12'04", i que quan va arribar va fer esment del so de les gaites: «No oblidaré mai la imatge, va ser un dia increïble». La segona posició del Trail, el català Jordi López Ramot, ho va dir ben clar: «És salvatge, és perfecte, és Andorra». El primer a arribar de la Ronda per relleus va ser l'andorrà David Julià —«una cursa dura, però molt guapa», de Bombers d'Andorra, que van fer un temps de 28h01'30" deixant el segon podi per a Ordino (28h24'30")».

1. La plaça Major atapeïda de corredors per a les sortides de l'Ultra i la Mític. 2. Un dels participants provinents de Mèxic. 3. Un corredor acompanyat del fill, minuts abans de sortir. 4. Ariadna Tudel saluda el guanyador M. A. Heras. 5. Un «iniciàtic» prop de l'arribada..

La 20a Mostra Gastronòmica rep la Fundació Alícia

La Fundació Alícia és una de les entitats convidades a la 20a Mostra Gastronòmica d'Andorra a Ordino, gràcies a la col·laboració amb la CNAU (Comissió Nacional Andorrana per la Unesco), en el marc de l'Any internacional de la química. La participació anirà a càrrec de Pere Castells, responsable del departament de recerca d'aquesta fundació catalana, que impartirà una conferència

sobre gastronomia molecular a l'Auditori Nacional, el dissabte 17 de setembre, oberta a tothom. La xerrada compleix un dels valors de la Mostra des dels seus inicis: fer conèixer les últimes tendències de la cuina actual amb la tradició de casa nostra.

Una altra de les activitats paral·leles que conformen el programa d'actes de la Mostra és el taller d'allioli, a càrrec del cui-

Cartell guanyador del 2011.

ner Carles Flinch del Restaurant Can Manel, una classe magistral que es farà a la Casa Pairal el dimecres 14 de setembre.

Es torna a insistir en el vessant més didàctic i pedagògic de la cuina, implicant els joves de la parròquia en l'esdeveniment a través d'uns tallers programats a l'Escola andorrana i a l'Escola francesa a càrrec de Josep Ramos, del Restaurant L'Era del Jaume de Llorts, i Lourdes Tur-

né, de l'espai Pamvisucre d'Andorra la Vella.

La implicació del sector privat, una edició més amb el patrocini d'Indústries Montanya i enguany amb representació d'una vintena d'empreses, entre restaurants i establiments dedicats a l'hostaleria, torna a ser la clau de l'èxit en aquest aparador de la cuina nacional que s'ha convertit en una cita obligada de tardor a Ordino.

L'embelliment floral de la parròquia

Joan Mortés instal·la les jardineres de fusta amb geranis i petúnies a la plaça Major. El carro de Cal Nicolau guarnit amb flors dóna la benvinguda a l'entrada al poble.

Els Serveis Públics són un calaix de sastre al qual tothom recorre quan hi ha algun problema, però en què ningú no pensa quan tot rutlla. Les múltiples tasques que porten a terme estan dividides en tres grans àrees, higiene, manteniment i jardineria/treta de neu, que conflueixen en el mateix número de telèfon, una autèntica central logística que coordina tots els serveis, a més de resoldre els imprevistos que sorgeixen diàriament. De totes les feines gairebé diàries

que es fan —neteja i condicionament de carrers, restauració i manteniment del mobiliari urbà, infraestructures per a actes i esdeveniments, etc.—, segurament la de jardineria és una de les més agradades, o si més no de les més visibles i reconegudes per la ciutadania.

Amb l'arribada del bon temps, el guarniment floral és protagonista als carrers de la parròquia, que atrauen la mirada dels turistes, però també dels habitants que redescobren

racons dels pobles que altrament passen desapercebuts. L'explosió de colors vius, sobretot vermell, rosa i lila, trenquen amb el blanc de la neu després d'uns llargs mesos d'hivern. I els malenconiosos pensaments deixen pas a les petúnies, surfinies —petúnies penjants—, geranis i rosers de diversos tipus, margarides, lavanda i aubrietes, entre altres espècies. Perquè això sigui possible, el Comú d'Ordino dedica tres persones de forma exclusiva a l'àrea de

jardineria. L'arranjament de flors s'inicia al mes de maig, tot i que a l'abril ja podem trobar plantes a les jardineres i els voltants de l'església. La feina comença amb la distribució dels diferents suports que trobem en 211 localitzacions a tota la parròquia i la seva adequació abans de plantar-hi res. Així, s'omplen de terra còms, torres, jardineres i les paneres que aniran penjades als fanals. Altres preparatius que s'hauran de portar a terme seran oxige-

nar i adobar les gespes, muntar els rellotges de rec automàtic i continuar durant tot l'estiu fent les tasques de manteniment, que comporten revisar recs i aspersors i tallar la gespa regularment.

La parròquia quedarà guarnida fins que arribi la tardor, al mes d'octubre, quan es tornarà a desmuntar tot, i a esperar que torni la primavera. Els jardiniers, però, continuaran la feina un pèl més abrigats amb els preparatius per a la treta de neu.

Per Sant Corneli es premia el guarniment amb flors

Els habitants d'Ordino també contribueixen a l'embelliment floral de la parròquia amb la col·locació de plantes a casa seva, en finestres, balcons, jardins i alguns horts espectaculars que esdevenen autèntics paradisos florals entre hortalisses. Per mantenir i promoure aquest bon costum, el Comú organitza des de fa setze anys el concurs de guarniment floral coincidint amb la diada de Sant Corneli i Sant Cebrià, festa major d'Ordino. El patró premia les creacions i combinacions florals més inspirades amb premis en metàl·lic que serveixen per recuperar la inversió dels participants. Els guardons, amb tres categories, s'estableixen en tres modalitats: façanes, balcons i jardins. La convocatòria d'enguany ha tingut una trentena d'inscrits, localitzats als pobles d'Ordino, Segudet, Sornàs i la Cortinada.

La Rosa Mari recull un dels premis del concurs en una edició anterior.

diumenge

**4 de setembre
a les 11 h**

**5è Campionat d'Andorra de
contrarellotge individual
Ordino-Sorteny (12 km)**

www.ordino.ad/ciclisme

Visita ORDINOESVIU al:

www.ordinoesviu.com

www.comuordino.ad

ordino **O**

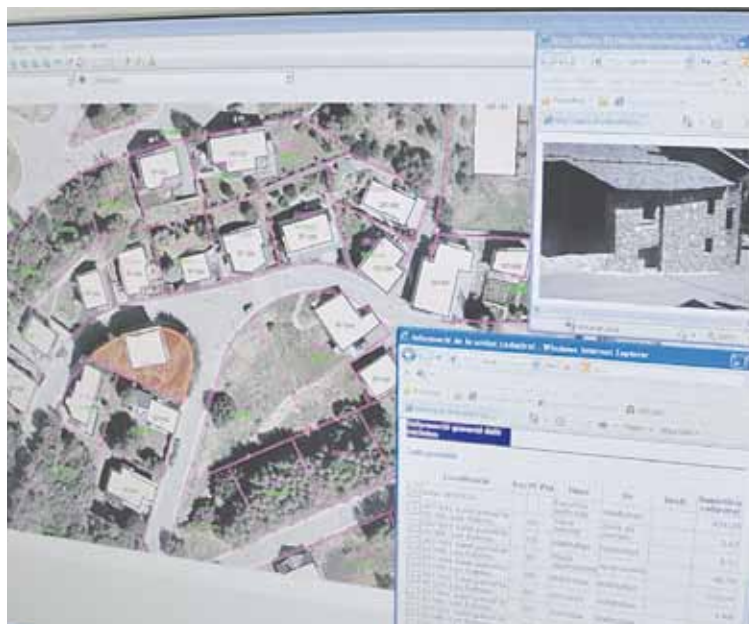

Reportatge

El Comú posa el cadastre actualitzat i complet a disposició de la ciutadania

Els veïns coneixedors de cada zona estudiada han fet possible el projecte

NOM DE LA FINCA DE PARTIDA ANYS BAIXA	CONFRONTACIONS	CLASSE DE CULTIU	CARBUDA				INGRESSA LÍQUIDA A	
			MÈTRICA	DEL PAIS		PER JORNAL	TOTAL DEL	
Àrea	Can	Arro	Salin	Sala	Arro	Can	Arro	
Prat del Serrat Rodot	Torra del molinar Cami de la Borda Cami	5 ^a prat	2122	0	24	2		
Prat del Serrat Rodot	Cami Cami d'Herero Cami	5 ^a prat	1179	0	13	5		
Prat del Serrat Rodot	Cami i Torra d'Arcuy Cami Rodot Cami	5 ^a prat	1347	0	15	7		
Prat del Serrat Rodot	Comunal i Cami Cami i Torra Cami	5 ^a her	3215	1	12	4		
Prat del Serrat Rodot	Cami Comunal Cami i Torra	5 ^a her	5757	2	11	15		
Prat del Serrat Rodot	Callissa Cami de la Borda Cami i Torra del molinar Cami del Prat	1 ^a her	66	3	0	4		
Prat del Serrat Rodot	Callissa Cami i Torra del molinar Cami del Prat	2 ^a her	6776	3	2	4		
Prat del Serrat Rodot	Callissa Cami i Torra del molinar Cami del Prat	2 ^a her	15322	0	22	10		
Prat del Serrat Rodot	Prat del molinar Cami de la Borda Cami del Prat Cami de l'Herero	3 ^a prat	1923	0	21	15		

Manuscrit de 1910, l'únic registre fiable que existia fins ara. Imatge de la demarcació de parcel·les al software del cadastre.

Ordino ja té un cadastre, eina indispensable per gestionar el territori, que conté la identificació de tots els béns immobles de la parròquia i que substitueix l'únic inventari que existia, un manuscrit del 1910 que només recollia la propietat privada agrícola, és a dir, les finques rústiques o els terrenys existents a la parròquia. «El ciutadà disposa ara d'informació alfanumèrica, de plànols i dades que abans eren molt difícils d'obtenir», explica Esteve Balcon, responsable tècnic del projecte, en el qual treballa des del 2006. I és que el nou registre pretén ser una eina per a professionals i particulars que vulguin obtenir informació cadastral i territorial fidedigna de la parròquia: certificacions cadastrals, fulls de cartografia cadastral amb mapes de finques i zones, fitxes amb dades descriptives o límits parcel·laris. La documentació estarà al Comú, disponible, mitjançant una sol·licitud, per a qualsevol ciutadà que estigui interessat a obtenir dades cadastrals, tant en paper com en format digital. «Per descomptat, l'accés a la informació tindrà restriccions, per tal de respectar la confidencialitat de les dades pel que fa als propietaris», assegura Balcon. La informatització del cadastre, integrat a la base de dades del Sistema d'Informació Territorial del Comú (SIT), farà possible que la infor-

mació arribi a tothom a través del web del Comú. Amb el nou cadastre s'aconseguirà una millor planificació i ordenació del territori i es facilitaran altres tasques de vital importància en el nostre entorn, com ara les intervencions en la gestió forestal. Pel que fa als propietaris dels béns immobles, l'existència d'un cadastre actualitzat que s'adapti a la realitat aporta més seguretat

«El nou registre de béns immobles és una eina indispensable per gestionar el territori»

jurídica en les transaccions patrimonials. Han estat sis anys de feina intensa. El projecte es va iniciar el 2006 amb la publicació de la normativa i la decisió del model que s'adaptaria millor a les necessitats de la parròquia. «No ha estat una tasca fàcil, però hem aconseguit el que ens vam proposar i dins el termini establert per llei, el 2013», reconeix el tècnic. Balcon es remet a la implicació dels ciutadans coneixedors del territori, que han fet un exercici de memòria geohistòrica sense el qual no hauria estat possible identificar una bona part del territori. Aquests

informadors han estat els següents: com a veïns d'Ordino, Andreu Gaspà Picart, Joan Naudí Ambatlle, Jordi Riba Sansa, Joan Solana Soto, Patrocini Simon Martínez i, en representació del Quart, Marina Benazet Llaquet i Simó Duró Coma; pel que fa al Serrat, Pere Armengol Areny, Josep Maria Bringué Millat, Bartomeu Cava Torra, Bonaventura Coma Pons i Josep Pons Torres; com a coneixedors

Baró Cabanes, Josep Baró Cabanes, Joan Font Pubill i Josep Maria Font Pubill, a més de Josep Bons Areny en representació d'aquest Quart. «Sense l'aportació d'aquestes persones hauria estat una empresa impossible; sens dubte, l'èxit del projecte rau en la participació activa de tots ells», conclou Balcon. Tot i el paper protagonista d'aquests veïns, serà necessària la implicació de tots els ciutadans, que hauran de notificar al Comú qualsevol canvi o modificació dels seus béns immobles al Departament de Cadastre, cosa que permetrà tenir-lo actualitzat en tot moment. La confecció del cadastre va començar amb la divisió del territori en polígons cadastrals, i el

treball de camp va arrencar el setembre del 2006 amb una estructuració del terreny en quatre grans zones: Sornàs, Ansalonga i la Cortinada rústica; Llorts i el Serrat; la Cortinada edificada, i, finalment, Ordino, nucli i perifèria. Les sortides es van allargar durant quatre anys, fins al gener del 2010, i van servir per identificar totes les finques, tant urbanes com rústiques. La informació recollida en l'aixecament de camp i la seva plasmació en suport digital s'ha presentat als ciutadans mitjançant quatre exposicions públiques, que es van acabar el mes d'abril passat amb el treball d'Ordino. Les ex-

«El cadastre substitueix l'únic inventari des del 1910»

posicions han servit perquè els propietaris poguessin comprovar la veracitat de la informació de la qual disposa el Comú sobre les propietats, i per fer-hi les alegacions pertinents en cas contrari. Una ràpida ullada al nombre de cases que aporta l'inventari de l'any 1910 en comparació amb les que hi ha actualment dona una idea de la necessitat que hi havia de tenir un registre que reflectís la realitat de la parròquia.

En cent anys, el nombre de propietaris a Ordino s'ha multiplicat per 18 i s'ha passat de 143 a 2.649.

1910

2011

143 cases/propietaris
1.585 parcel·les
330* edificacions

2.649 propietaris
2.882 terrenys (parcel·les)
1.307 edificacions

* xifra estimativa.

Comunitat internacional

França: Auzat Vicdessos

La importància de França en la història andorrana es remunta al segle XIII, a la signatura dels Pariatges, gràcies als quals Andorra esdevindria un copríncipat entre el Bisbat d'Urgell i el Comtat de Foix. Des de llavors, França ha estat sempre un referent present en l'educació i la cultura del poble andorrà. Actualment, Andorra té una co-

munitat de 4.299 residents, i a Ordino hi viuen 294 francesos de procedència molt diversa. La proximitat geogràfica ha marcat el fort vincle de la nostra vall amb els veïns del nord des de temps immemorials. Més enllà de tractats i signatures, els nostres avantpassats van establir una estreta relació amb les valls d'Auzat i Vicdessos que es man-

té avui dia, de manera institucional. La frontera natural dels Pirineus no ha estat un impediment, ans al contrari, per a l'intercanvi sociocultural d'aquests dos pobles, tal com ho demostra l'estudi que el Comú i la Mairie d'Auzat van publicar el 2009 titulat *Auzat Vicdessos-Ordino. Relacions transfrontereres al llarg dels segles*.

«Des relations ancestrales facilitées par l'existence des ports»

Entre les hautes vallées de Vicdessos-Siguer et celle d'Ordino, une frontière montagneuse semble empêcher tout contact entre les habitants des versants nord et sud. Il faut dire que les sommets atteignent jusqu'à 2900 mètres d'altitude. Cependant, jusqu'en 1950, il est courant de rencontrer des bergers auzatois qui connaissent mieux El Serrat que Tarascon-sur Ariège. La frontière est alors à considérer comme un point de rencontre ou une zone de contact. Des relations humaines et commerciales se sont tissées tout au long des siècles, découlant d'une logique pastorale. Ce sont aux abords des jasses ou sur les replats de charbonnières que les pasteurs d'Ordino et d'Auzat se rencontrent et échangent leurs marchandises respectives. Pour eux, la frontière n'existe pas... Les hommes utilisent les passages les plus aisés, certainement le port de Rat (2540 mètres) et le port de Siguer (2396 mètres). D'autres ports sont aussi fréquentés tels que le Port Vieux de Siguer, le Port Nouveau, le port de l'Albeille, le port de Tristagne, le port de Caroussans, le port d'Arinsal, le port des Baytes.

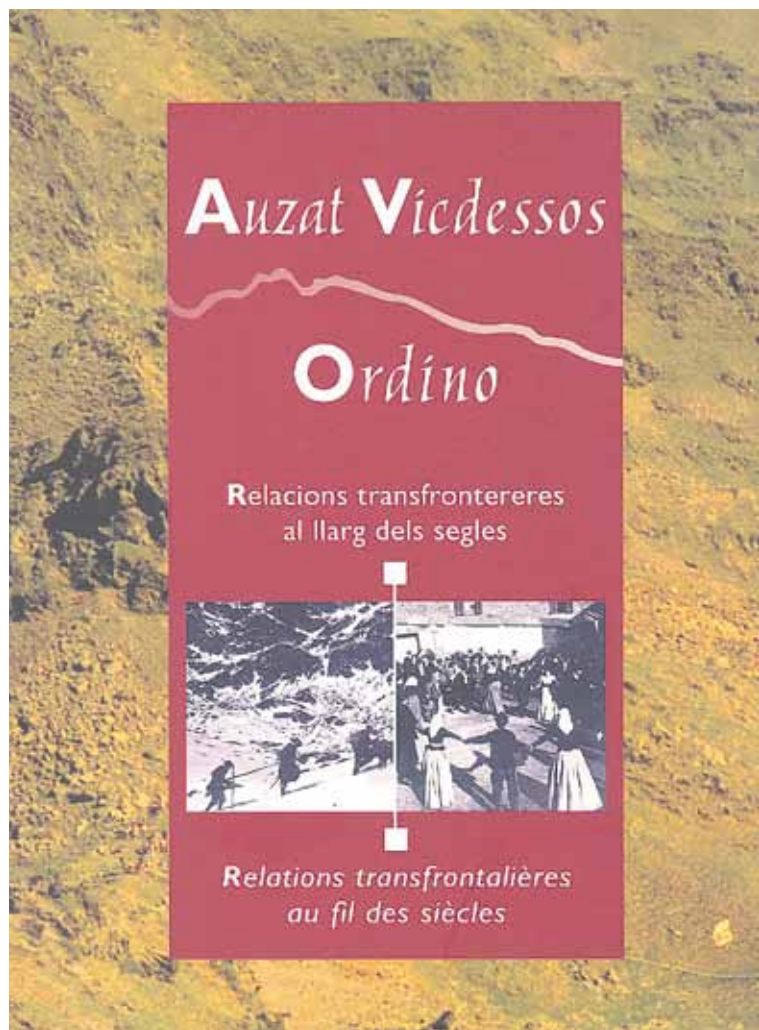
En raison du relief, les conditions de passage sont très difficiles. En 1827, Alexandre de

Cambolas, capitaine au Corps Royal d'Etat Major, fait des reconnaissances sur la frontière franco-andorrane: «on n'y trouve que des passages praticables seulement par des piétons, pendant quelques mois de l'été (...) Les passages qui s'y trouvent sont fermés par les neiges une partie de l'année (...) Aucun port ne donne passage à l'artillerie».¹ La comparaison entre les vallées de l'Ariège et du Vicdessos rend rapidement compte des préoccupations militaires. «La vallée du Vicdessos est en effet plus resserrée que celle de l'Ariège. Ses communications avec l'Espagne sont importantes. Il est donc probable que l'ennemi ne pourra réunir vers ce point qu'un corps de troupes moins considérable que celui qui menace la vallée de l'Ariège».² Il faut dire que les armées françaises ont peur de voir pénétrer l'ennemi (l'Espagne) par les Pyrénées, preuve évidente que cette frontière est loin d'être hermétique. Déjà, en 1719, un *Mémoire relatif aux Cartes des Pyrénées* (sic) est établi. «Port de Siguer au-dessus du village du même nom et au-dessus de Tarascon va dans la vallée d'Andorre, c'est un passage assés fréquenté pendant l'été, par les habitants de la vallée

d'Andorre qui viennent à Tarascon se pourvoir de ce qui leur est nécessaire, le chemin est néanmoins très mauvais, sur tout du côté de France ni ayant que des rochers dans lesquels on a pratiqué des escaliers on y fait cependant passer des mulets chargés mais cet avec précaution (...). Le Port de Lalbelle à pied au dessus de Vicdessos, va à Ordino (...). Le Port du Rat ou l'on pourrait faire passer des chevaux avec précaution au dessus de Vic d'Essos, va à Ordino, neuf heures».³

En 1729, les cols sont à nouveau répertoriés, la menace espagnole étant bien réelle.

En 1812, un rapport est fait à «sa majesté l'Empereur et Roi» sur un «projet de décret sur la limite et la défense de la frontière des Pyrénées». Le seul passage retenu entre l'Aude, les Pyrénées-Orientales est le col de «Puymorin». Les ports du haut Vicdessos sont considérés comme «non classés»⁴ et laissés aux «fraudeurs». Le «col de Siguer» est «très bon pour la cavalerie».⁵ En 1827, le lieutenant au Corps Royal d'Etat Major, monsieur Caffort, écrit: «si l'ennemi franchit les Pyrénées par la vallée d'Andorre, il prendra pour point de passage les ports les plus rapprochés de Vicdessos

Coberta del llibre publicat pel Comú d'Ordino i la Mairie d'Auzat.

(...). L'ennemi fera donc passer la majeure partie de ses forces par le port d'Artiès, il pourra cependant faire passer de petits détachements par les autres ports de la vallée...».⁶

La majorité des chemins pris en compte sont étroits, parfois en bordure de ravins ou de gorges profondes, le plus souvent mal entretenus.

Beaucoup de sentiers nécessitent d'amples réparations voire même des travaux importants. Le 4 octobre 1868, «monsieur

le Maire (d'Auzat) est prié de faire valoir auprès de Monsieur le Préfet, la gêne particulière de cette commune et le droit qu'elle s'est acquis toutefois à obtenir, sur les fonds de l'Etat et du département des subventions proportionnelles à l'allocation de la somme de 1080 francs, qui existe déjà au budget communal pour acquisition des terrains nécessaires à la continuation du chemin d'Auzat en Espagne», ce dernier étant longtemps commun avec

¹ Service Historique de l'Armée de Terre (SHAT). Mémoires et Reconnaissances (MR) 1224.

² Idem.

³ SHAT MR 1084.

⁴ SHAT MR 1221.

⁵ Idem.

⁶ SHAT MR 1224.

▲ Lercoul (Arieja) és una altra població francesa que manté vincles amb Ordino. L'Associació de caça i pesca (a la foto amb el cònsol major i la secretària general) continua compartint les anelles per la caça de l'isard, que enguany no es podrà portar a terme.

Un pagès posa a la foto després de collir l'herba, dalt del carro, a l'entrada del poble.

celui se rendant en Andorre.⁷ En 1877, le chemin vicinal n° 1 est élargi du quartier de Ragnet au pont de Gers.⁸ Le 8 février 1880, les délibérations du conseil municipal d'Auzat précisent: «le chemin vicinal ordinaire n° 1 d'Auzat en Espagne et Andorre nécessite de grandes réparations, notamment sur les parties les plus élevées.

Aujourd'hui, comme autrefois, les transactions commerciales avec l'Espagne et l'Andorre ont acquis une importance qui ne serait être méconnue». Le 17 mars 1895, les élus indiquent encore que la «population a été grandement éprouvée soit par l'inondation du 24 juillet 1894 qui a entraîné presque tous les ponts de la commune et détérioré les chemins longeant la

rivière, soit encore par l'énorme quantité de neige tombée dans la courant de janvier dernier». Inondations et avalanches détériorent très rapidement les chemins ou les rendent sur certaines portions quasiment impraticables pour les piétons, mules et muletiers. Nombreux sont les négociants qui se plaignent de l'état des sentiers entre les trois «nations», Espagne, Andorre et France.

Enfin, ces montagnes on toujours été réputées pour leurs animaux sauvages et féroces. Le II floréal an V (30 avril 1797), «la chasse aux loups et autres animaux voraces ne peut s'y faire commodément (...) qu'après les fontes des neiges». Les voyages ne sont pas consi-

dérés comme gagnés d'avance. Certains prient avant de partir afin que tout se passe bien. «On a placé sur le bord du chemin conduisant au port (de Siguer), en amont d'Ordino, une pierre dressée de la hauteur d'un homme, portant sculptée en bas relief une figuration de Saint-Christophe, patron des voyageurs».⁹

Tous ces ports, à priori hostiles à l'homme, sont très fréquentés y compris en hiver. Seule la construction de routes carrossables a freiné voire stoppé ces habitudes. Après 1945, la majorité des échanges se fait par la route. Les ports non carrossables restent l'apanage des bergers, des contrebandiers, des chasseurs et de nos jours des randonneurs.

Extret del llibre *Auzat Vicdessos-Ordino. Relations transfrontalières au fil des siècles*, editat per Pays d'Auzat-Vicdessos i el Comú d'Ordino (2009)

⁷ Registres des Délibérations du Conseil municipal d'Auzat, 1868.

⁸ Idem.

⁹ J. Vézian, Carnets ariégeois, réunis et présentés par O. de Marliave, Annales Pyrénéennes, Imp. Fornié, 1988, 158

Telèfons d'interès

EMERGÈNCIA

BOMBERS	118
GRUP DE RESCAT DE MUNTANYA	112
HOSPITAL	871 000
INFORMACIÓ DEL TRÀNSIT	1802 1802
INFORMACIÓ NACIONAL	111
INFORMACIÓ INTERNACIONAL	119
POLICIA	110
SUM (Servei Urgent Mèdic)	116

SERVEIS PARROQUIALS

ATENCIÓ CIUTADANA (24 H) I CIRCULACIÓ	163
CAP (Centre d'Atenció Primària)	747 025
COMU D'ORDINO	878 100
DESPATX PARROQUIAL	835 014
OFICINA DE TURISME	878 173
SAD (Servei d'Atenció Domiciliària)	878 139 337 795

Busos

L6

Sortides des d'Ordino

De dilluns a dissabte

De les 7.30 a les 21 h cada 30 minuts

Diumenge

De les 8 h a les 21 h cada 30 minuts

Sortides des d'Andorra la Vella

De dilluns a dissabte

De les 7 h a les 21 h cada 30 minuts

Diumenge

De les 7.30 h a les 21 h cada 30 minuts

L6b

Sortides des d'Ordino

De dilluns a divendres

De les 7.15 h a les 21.45 h cada 30 minuts

Dissabte i diumenge

De les 7.15 h a les 20.45 h cada 60 minuts

Sortides des d'Escaldes-Engordany

De dilluns a divendres

De les 6.45 h a les 21.15 h cada 30 minuts

Dissabte i diumenge

De les 7.15 h a les 20.15 h cada 60 minuts

e3

Sortides des d'Ordino

De dilluns a divendres

De les 7.09 a les 9.49 h

i de les 17.09 h a les 20.25 h

cada 18 minuts

Sortides des d'Andorra la Vella

De dilluns a divendres

De les 7.15 h a les 9.55 h

i de les 17.15 h a les 20.19 h

cada 18 minuts

BUS PARROQUIAL ORDINO-EL SERRAT

Sortides des d'Ordino

De dilluns a dissabte

Cada hora, des de les 7 h fins a les 21 h

Sortides des del Serrat

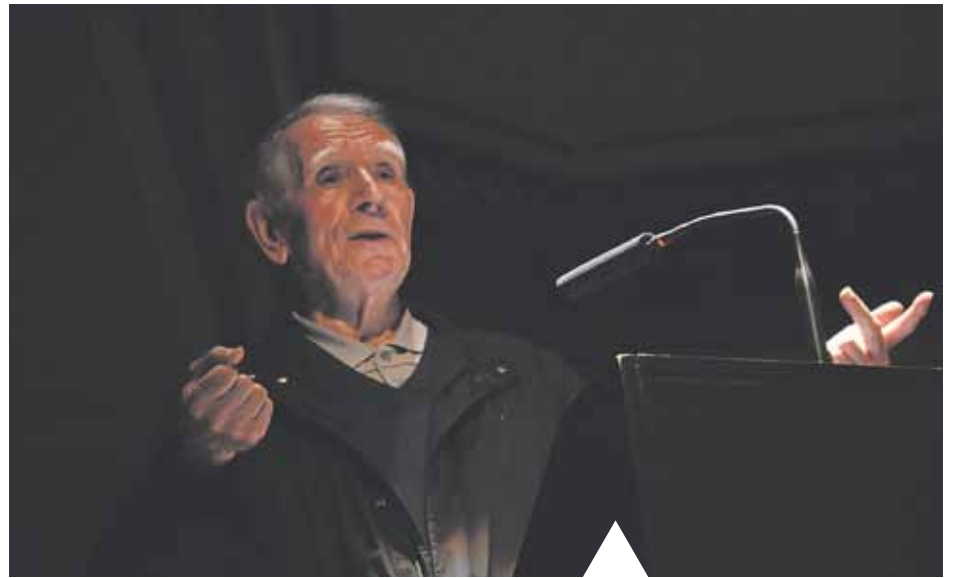
Cada hora, des de les 7.30 h fins a les 21.30 h

Ordino en imatges

Les coreografies de dansa del ventre de la formació Ouyuni van ser un dels espectacles més aplaudits al cicle Nits Obertes, programat els mesos de juliol i agost.

La Benedicció del bestiar es va celebrar amb assistència de gairebé 200 persones i la visita de representants de la Mairie i l'Associació de caça i pesca de Lercoul, Arieja.

Ventura Adellach va ser aclamat pel públic a l'Auditori Nacional, en l'acte d'homenatge i estrena del documental *El Pic d'Arcalís, la Muntanya Solar*, inspirat en el seu llibre.

Les vaques de Casa Saboyano passen pel carrer Major en el desplaçament que fan des de les terres de Casamanya abans no arriben als rebaixants del Serrat.

El Dia europeu dels parcs naturals es va celebrar amb una visita guiada al Parc natural de la vall de Sorteny a càrrec de Sergi Riba i organitzada conjuntament amb el Comú de la Massana.

BREUS

LÍMIT DE VELOCITAT. El Comú d'Ordino ha instal·lat unes bandes de control de velocitat al carrer Antoni Fiter i Rossell per alertar els conductors i extreure la prudència en una zona d'accés a les escoles i al parc infantil.

LA MUNTANYA SOLAR. L'exposició fotogràfica inspirada en el títol de Bonaventura Adellach *El Pic d'Arcalís, la Muntanya Solar* s'ha mostrat al carrer Major per difondre el treball documental de l'enginyer i matemàtic, fill de Llorts.

ART CAMP A PARÍS. Després de presentar-se a Madrid i Lisboa, els treballs realitzats durant l'Art Camp a Ordino l'estiu del 2010 continuen la itinerància i es podran veure a la seu de la Unesco a París del 6 al 13 de setembre.

TROBADA D'HORTOLANS. Ordino acull enguany la Trobada interparroquial d'hortolans, projecte desenvolupat per la Fundació Julià Reig, que tindrà lloc el 21 de setembre a Prat de Call i aplegarà tots els padrins participants.

LA MINA DE LLORTS. Les visites guiades a aquest equipament cultural vinculat al passat siderúrgic de la parròquia, que forma part de la Ruta del Ferro, es continuaran fent des de l'Oficina de Turisme fins a mitjan octubre.

ORDINO A LIECHTENSTEIN. Ordino va destacar als Jocs dels Petits Estats 2011, en què la judoka Alba Babi va recollir el bronze i David Albós va quedar en 5a posició de ciclisme en ruta, a la cursa contrarellotge.

PLAQUES DE CARRER. La tercera i última fase de senyalització dels 297 vials s'acabarà aquest mes de setembre amb la col·locació de les plaques als pobles d'Arans, la Cortinada, Sornàs, el Serrat i a les Salines.

AQUELLS TEMPS. Ordino va recuperar el testimoni dels anys 1980 amb la projecció, a la sala de reunions del CEO, de celebracions típiques a la parròquia com ara les Caravelles o les festes que s'organitzaven al Forat Fosc.

Josep Peralba, Ventura Espot i Gerard Claret, d'esquerra a dreta, en la presentació de la 29è Festival Internacional Narciso Yepes.

La comissió de festes fa la tradicional ofrena de roses a la plaça Major durant la Festa del Roser, celebrada el primer cap de setmana de juliol.

L'Esbart de les Valls del Nord va fer el seu debut a l'Auditori Nacional en el marc de la festa major, per la celebració de Sant Pere.

L'església de Sant Corneli va ser escenari d'una vetllada lírica a càrrec del tenor Sergi Giménez Carreras, que va interpretar des de Puccini fins a Gershwin.

La Travessa d'Estiu Ordino-la Massana va tornar a ser un èxit de participació, si bé el temps no va acompanyar la cursa popular amb sortida, enguany, des d'Anyós.

No et perdis...

setembre

Gent gran

DIJOUS 1
A LES 13 H
6è CONCURS DE PETANCA
I MOSTRA DE PASTISSOS
Casa Pairal

Educació

DIMECRES 14
A LES 16 H
TALLER D'ALLIOLI,
A CÀRREC
DEL RESTAURANT
CAN MANEL
20a MOSTRA
GASTRONÒMICA
D'ANDORRA
Casa Pairal

Popular

DIUMENGE 18
A LES 13 H
20a MOSTRA
GASTRONÒMICA
D'ANDORRA
Ordino Studios

Gent gran

DIVENDRES 23
A LES 18 H
TALLER DE PRIMERS AUXILIS
EN L'ÀMBIT DOMÈSTIC,
A CÀRREC DE LA CREU ROJA
Casa Pairal

Turisme

DIMARTS 27
DIA MUNDIAL DEL TURISME
PACK DE BENVINGUDA
I VISITA GRATUÏTA A LA MINA
DE LLORTS
Oficina de Turisme

Popular

DEL 2 AL 4
FESTA MAJOR
DE LA CORTINADA

Esports

DILLUNS 19
A LES 18 H
INAUGURACIÓ CENTRE
ESPORTIU D'ORDINO
CEO

Esports

DISSABTE 24
A LES 10 H
ORDINO-CASAMANYA -
7a DUATLÓ
Plaça Major

Popular

DIJOUS 29
FESTA MAJOR
D'ANSALONGA

Esports

DISSABTE 3
I DIUMENGE 4
40è RALLI D'ANDORRA
Automòbil Club d'Andorra

Educació

DIJOUS 15
A LES 11 H
TALLER DE CUINA, A CÀRREC
DE PAMVISUCRE
20a MOSTRA
GASTRONÒMICA
D'ANDORRA
Escola francesa

Gent gran

DIMARTS 20
A LES 7 H
SORTIDA A BERGA
Casa Pairal

Esports

DIUMENGE 4
A LES 11 H
PUJADA A SORTENY
5è CAMPIONAT D'ANDORRA
DE CONTRARELLOTGE
INDIVIDUAL

Popular

DIVENDRES 16
A LES 18 H
8è CONCURS
DE GUARNIMENT FLORAL
I BALL DE TARDA
FESTA MAJOR
SANT CORNELI
Plaça Major

Esports

DEL 20 DE SETEMBRE
A L'1 D'OCTUBRE
PORTES OBERTES
AL CENTRE ESPORTIU
D'ORDINO
CEO

Esports

DEL 5 AL 16
INSCRIPCIONS CURSETS
DE NATACIÓ 2011-2012
CEO

Cultura

DISSABTE 17
A LES 16 H
CONFERÈNCIA SOBRE
GASTRONOMIA MOLECULAR,
AMB LA FUNDACIÓ ALÍCIA
20a MOSTRA
GASTRONÒMICA
D'ANDORRA
Auditori Nacional

Gent gran

DIMARTS 21
A LES 18 H
TROBADA
INTERPARROQUIAL
DELS HORTOLANS
PROJECTE FUNDACIÓ
JULIÀ REIG
Prat de Call

Cultura

DEL 5 AL 30
EXPOSICIÓ DEL 20è
CONCURS DE PINTURA
Sala de reunions del CEO

La 20a Mostra Gastronòmica inclou tallers de cuina a les escoles.

Educació

DIMARTS 13
A LES 15 H
TALLER DE CUINA,
A CÀRREC DE L'ERA
D'EN JAUME
20a MOSTRA
GASTRONÒMICA
D'ANDORRA
Escola andorrana

Un grup de visitants a punt d'entrar a la Mina de Llorçs.

octubre

Juventut

DISSABTE 1
A LES 11 H
GIMKNA'T A 7 BANDES
AMB EL PUNT JOVE
D'ORDINO
Jardí de la Casa Pairal

Cultura

DIJOUS 6
A LES 20.30 H
CLUB DE LECTURA
DE LES VALLS DEL NORD
Biblioteca de la Massana

Gent gran

DILLUNS 3
INICI CLASSES SECCIÓ
ESPORTIVA
CEO

Cultura

DIJOUS 13
A LES 21 H
CONCERT D'AMARAL.
29è FESTIVAL
INTERNACIONAL
NARCISO YEPES
Auditori Nacional

Cultura

DIUMENGE 16
A LES 12 H
DE TELEMANN
A LED ZEPPELIN,
SOLISTES DE LA JONCA
29è FESTIVAL
INTERNACIONAL
NARCISO YEPES
Església parroquial

Cultura

DIVENDRES 28
A LES 21 H
CONCERT
DE MICHEL CAMILO
29è FESTIVAL
INTERNACIONAL
NARCISO YEPES
Auditori Nacional

Gent gran

DIMARTS 18
A LES 17 H
TALLER «FRED I CALENT.
ELS PERQUÈS
DEL CAVI CLIMÀTIC»
A CÀRREC DEL CENTRE
ANDORRA SOSTENIBLE
Casa Pairal

Gent gran

DIUMENGE 30
A LES 16 H
CASTANYADA POPULAR
Casa Pairal

Popular

DILLUNS 31
A LES 21.30 H
CASTANYADA POPULAR
Plaça Major

Educació

DIMARTS 18
A LES 21.30 H
ADOLESCÈNCIA.
ETAPA DE CANVIS FÍSICS
I PSICOLÒGICS
ESCOLA DE PARES I MARES
DE LES VALLS DEL NORD
Casa Pairal, la Massana

novembre

Cultura

DIJOUS 10
A LES 20.30 H
CLUB DE LECTURA
DE LES VALLS DEL NORD
Biblioteca d'Ordino

Gent gran

DISSABTE 22
A LES 7 H
EXCURSIÓ A LA
POBLA DE SEGUR
Casa Pairal

Esports

DIJOUS 17
A LES 21.30 H
PROJECCIÓ I CONFERÈNCIA
A CÀRREC
DELS ESCALADORS
GERMANS POU
DIA INTERNACIONAL
DE LES MUNTANYES
Auditori Nacional

Cultura

DISSABTE 22
A LES 21 H
CONCERT PER A VIOLÍ
I SIMFONIA NÚM. 5
DE BEETHOVEN,
A CÀRREC DE L'ONCA
DIRECCIÓ: MARZIO CONTI
29è FESTIVAL
INTERNACIONAL
NARCISO YEPES
Auditori Nacional

Educació

DIMARTS 22
A LES 21.30 H
ADOLESCÈNCIA
I CONDUCTES DE RISC
ESCOLA DE MARES I PARES
DE LES VALLS DEL NORD
Casa Pairal, Ordino

* Calendari Tallers
a les 21.30 h De 0 a 18 anys

18.01 Ser pares: el nostre repte	15.02 Educar, posar límits i valors
10.03 - 21 h Mascots per llegir (Biblioteca La Massana)	22.03 Alimentació i creixement
12.04 La importància de dormir bé	17.05 Relació família escola
18.10 Adolescència, etapa de canvis	22.11 Adolescència, conductes de risc

**Escola de
mares i pares
de les Valls del Nord
2011**

Logos: Ordino, Escola de mares i pares de les Valls del Nord 2011, and other institutional logos.

El grup Amaral obre la 29a edició del Festival Internacional Narciso Yepes el 13 d'octubre.

L'Ordino de...

Bonaventura Adellach

▲
Ventura Adellach (esquerra) i Ramon Ganyet (dreta), orgullosos després de coronar el pic d'Arcalís el 12 d'agost.

No tindrem l'oportunitat de conèixer l'Ordino de Bonaventura Adellach. Ha estat un home discret i vol continuar essent-ho; hàbil i esmunyedís, no s'acaba de creure que algú tingui interès a escoltar les seves reflexions... Ordino ha volgut retre homenatge a aquest fill de Llorts, nascut a Cal Fijat el 1928 i establert entre Marsella i la Massana. La formació d'enginyer i matemàtic li va donar l'oportunitat de viatjar i conèixer altres realitats, i va aportar una visió fresca i oberta del nostre patrimoni en un temps en què encara no se sentia a parlar ni de l'ecoturisme ni de mons sostenibles. La seva actitud visionària ja era compromesa amb el paisatge i el medi, i així continua essent, fins i tot amb el més difícil: el compromís amb un mateix.

L'acte d'homenatge va tenir lloc al juliol a l'Auditori Nacional amb l'estrena del documental *El Pic d'Arcalís, la Muntanya Solar. Un Calendari Natural*, inspirat en el seu llibre homònim, realitzat per Àlex Tena en col·laboració amb Jaume Riba i Ramon Ganyet. Els assistents —cap de Govern i síndic general inclosos— van poder gaudir de l'espectacularitat de les imatges i la música, original d'Oriol Vil·la, però el moment estel·lar de la nit va ser la intervenció del

mateix Adellach. Amb humor, modèstia i saviesa va seduir el públic des del primer moment. Adellach ens va oferir una lliçó magistral sobre com vivien els nostres avantpassats, els pastors, i això vol dir com es comunicaven, mitjançant l'observació del Sol i els focs, com comptaven per dotzenes, i l'elaboració posterior dels calendaris. El que vam aprendre, però, va més enllà: la seva devoció per aquell coneixement que no es transmet als llibres, sense entrar en l'entusiasme que transmet per la vida i la terra, més gran que per l'home.

Tot i el seu cognom força popular a Ordino, per a molts passa desapercebuda la dedicació absoluta d'Adellach com a enginyer i urbanista, a Andorra i a la parròquia, entre els anys 1968 i 1983, en la construcció de l'estació d'Arcalís, sobretot les primeres obres d'equipament. D'aquells anys sorgeixen unes reflexions que el Comú ha recollit per compartir-les amb tots els ciutadans, a més de l'exposició que hem tingut aquest estiu al carrer Major.

Perquè Arcalís no és només una estació o un pic, és un símbol, una icona que dona identitat a un poble, un referent i una font de coneixement ancestral. Així es desprèn dels seus títols al

voltant del *modus vivendi* de l'home primitiu: *Pic d'Arcalís, la Muntanya Solar. Un Calendari Natural* (2004) i *La Muntanya Solar. El Calendari Català Primitiu. Els Camins d'Anníbal* (2007).

Content i orgullós d'haver pogut tornar a fer l'ascensió aquest 12 d'agost, li preguntem per la consigna aclamada a la Pedra Adellach a les 7.36 h: «Visca el Sol, Visca la Terra, Visca el Seny, Visca la Poesia». I, estranyat que li preguntem pel significat d'aquest «seny», ens remet al glossari del seu llibre del 2007, en què llegim: «Seny: En el sentit habitual vol dir sentit comú, bon enteniment o judici, ponderació o prudència. En el parlar local dels vells pastors andorrans, s'hi afegia la facultat d'intuïció per prendre les bones decisions, per donar els bons consells quan les coses eren molt difícils i ben poc clares. Fins i tot, com deia el majoral Fidel, el seny era com una facultat misteriosa i inexplicable per sentir de lluny les "flaires" dolentes, per evitar els "basers" molt penjats, per agafar les bones girades. En resum, com aquell que diu, per besllumar i evitar els camins dolents o pedregosos... que es perden sovint cap als horitzons llunyans i bromosos de la vida.»

La Poesia

La poesia, és bellesa.

La natura pura i inalterada, és sempre poesia.

Els colors brillants de les *grandalles* i dels *pitxers* al mig d'uns prats d'herba tendra, és intensa poesia.

Amb una nit ben serena, a vora d'un estany d'alta muntanya, quan ragen en el firmament una infinitat d'estels, és misteriosa poesia.

Des del pic d'Arcalís, admirar els colors ramejats i canviants de l'alba fins que el Sol surt, lentament, en l'Horitzó Solar, és un bell cant de poesia.

El dia que el resplendent Sol s'uneixi amorosament

amb la profunda i misteriosa Terra,

al cap de la Coma del Forat, és harmònica poesia.

Quant el vent fa córrer les bromes evolutives cel enllà,

que es fan i desfan al ritme de la nostra imaginació

en figures fantàstiques i imprevisibles, és mítica poesia.

L'emoció és el brot on floreix la poesia.

Algunes obres d'art són també, perfum de poesia.

La poesia condueix cap a la felicitat

i algunes vegades cap a l'exaltació,

per arribar, excepcionalment, fins a l'espiritualitat.

La Bíblia, en moltes pàgines està sembrada de pura poesia.

Moltes religions primitives que s'inspiraven

de la bondat i de la bellesa de la natura, era simplement poesia.

En el cap de les muntanyes de les Valls dels Orris,

per aquells pastors que varen inventar primer el Calendari Natural

i després l'excepcional Calendari Català Primitiu,

la vida era, cada dia, del matí a la nit, dolça i senzilla poesia.

Finalment, podem repetir com els altres anys:

Visca el **Sol** creador de la vida!

Visca el nostre fràgil i limitat planeta **Terra!**

Visca el **Seny** ancestral dels homes,

Fills del **Sol** i de la **Terra!**

Visca el **Sol!** Visca la **Terra!** Visca el **Seny!** Visca la **Poesia!**

Ventura Adellach (07-08-2011)

